

N:o 74.

Af herrar **Wallis** och **Kjellberg**, om höjd aflöning för professorn i syfilidologi vid karolinska institutet.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 97 till 1908 års riksdag angående lönereglering för rikets universitet och karolinska medico kirurgiska institutet m. m. föreslogs bland annat ny lönestat för professorerna vid karolinska institutet. I detta förslag till ny lönestat gjordes undantag för professorerna i psykiatri och syfilidologi, och motiverades dessa undantag af departementschefen på följande sätt:

»Vidare anser jag de tjänsteföreningar, som äga rum beträffande lärostolarna i psykiatri och syfilidologi medföra, att undantag i fråga om de föreslagna löneförmånerna måste göras i afseende å dem.

Beträffande extra ordinarie professorn i psykiatri har ej någon löneförhöjning påkallats. Med hänsyn därtill, att med befattningen är förenad öfverläkartjänsten vid Stockholms hospital för sinnessjuka och därmed förenade aflöningsförmåner, anser jag allenast den förändring i bemälda professors löneförmåner böra vidtagas, att ålderstillägget sättes till 600 kronor.

Vidkommande extra ordinarie professuren i syfilidologi har genom det förut omförmälda nådiga brefvet den 31 augusti 1888 förordnats, bland annat: Extra ordinarie professorsbefattningen i syfilidologi vid karolinska institutet bör, därest icke särskilda hinder möta, vara förenad med den ena öfverläkarebefattningen vid det af Stockholms stad upprättade sjukhuset S:t Görän. När ledighet i öfverläkarebefattningen inträffar och extra ordinarie professuren är obesatt, bör med tillsättande af öfverläkare

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 30 Häft. (N:is 74—76).

anstå, till dess extra ordinarie professuren i vederbörlig ordning blifvit med innehafvare försedd. Stockholms stads hälsovårdsnämnd må därefter, såvida nämnden anser hinder icke möta för tjänsternas förening, till öfverläkare antaga och förordna nämnda extra ordinarie professorn.

Dessa bestämmelser torde medföra, att man kan anse för ytterst antagligt, att de båda befattningarna städse blifva förenade. Extra ordinarie professorn åtnjuter därför — förutom arfvode såsom direktör vid sjukhuset, hvilken befattning kan beklädas af hvilkendera öfverläkare som helst — jämte sin lön vid karolinska institutet en aflöning af 3,000 kronor som sjukhusläkare. Hans aflöning vid institutet utgör år 1908, förutom ålderstillägg af 500 kronor, å ordinarie stat 4,000 kronor och å extra stat 1,500 kronor, nämligen 1,000 kronor tillfällig löneförbättring och 500 kronor på grund af ökad arbete i anledning af den nya medicinska undervisnings- och examensordningen. Från institutet åtnjuter han alltså utom ålderstillägg tillhoppa 5,500 kronor. Med hänsyn till nämnda tjänsteförening anser jag häri ej annan förändring böra vidtagas, än att ifrågavarande professor, i likhet med öfriga professorer, tillerkännes rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor. Af beloppet 5,000 kronor torde lämpligen 1,600 kronor böra uppföras som tjänstgöringspengar, 600 kronor såsom ortstillägg och återstoden 3,300 kronor utgöra egentlig lön. I pensionshänseende bör han dock likställas med öfriga professorer.»

Med anledning af denna Kungl. Maj:ts proposition föreslog statsutskottet i sitt utlåtande n:o 137 till 1908 års Riksdag med afseende på ny lönestat för professorerna vid karolinska institutet.

d) att för professuren i syfilidologi aflöningen skall utgöra 4,900 kronor, däraf lön 3,300 kronor och tjänstgöringspengar 1,600 kronor med rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, hvarjämte innehafvaren af nämnda befattning skall äga rätt till enahanda pension som öfriga professorer.»

Statsutskottets förslag antogs af Riksdagen, och med anledning af detta Riksdagens beslut ingaf nuvarande innehafvaren af professuren i syfilidologi vid karolinska institutet, medicine doktor Edvard Wilhelm Welander, här meddelade skrifvelse till Konungen.

Till konungen!

Undervisningsskyldigheten för läraren i syfilidologi vid karolinska institutet har det sista året blifvit högst betydligt förökad. Utom förut-

varande föreläsningsskyldigheter har han fått sig ålagdt att dagligen handleda medicine kandidaterna under deras tjänstgöring som assistenter vid sjukhuset S:t Görän; han har ock fått skyldigheten att anställa slutförhör, det vill med andra ord säga tentamen, med alla dessa tjänstgörande samt på grund däraf afgifva graderadt betyg öfver deras kunskaper.

I samband med ordnandet af professorernas vid karolinska institutet undervisningsskyldigheter ha deras löner blifvit reglerade och afsevärdt förbättrats och skall aflöningen för professorerna från och med nästa år utgå med 7,500 kronor jämte ett ålderstillägg å 600 kronor. Undantag härifrån har dock gjorts för professorn i syfilidologi. Trots att kanslern för rikets universiteter och karolinska institutet samt dettas lärarekollegium föreslagit samma lönevillkor för professorn i detta ämne som för öfriga professorer, föreslog Kungl. Maj:t hos Riksdagen, att denne lärare blott skulle erhålla en lön å 4,900 kronor jämte ett ålderstillägg å 600 kronor, hvilket Riksdagen beviljade.

Fastän jag, som lärare i syfilidologi, får en betydligt förökad undervisningsskyldighet, kommer min aflöning för nästa år att utgå med 5,500 kronor. Långt ifrån att som öfriga professorer erhålla löneförbättring, får jag tvärtom en löneförminskning å 500 kronor för mitt betydligt förökade arbete; min aflöning har nämligen i år utgått med 6,000 kronor.

Det verkliga skälet härför känner jag ej, men jag har hört uppgifvas, att orsaken skulle vara, att professuren i syfilidologi är förenad med en öfverläkareplats å sjukhuset S:t Görän. Jag kan ej tänka, att detta framhållits som anledningen till den reducerade aflöningen för läraren i syfilidologi; ty i så fall skulle ju lönerna reducerats för de professorer, som äro anställda som öfverläkare vid serafimerlasarettet, och detta med så mycket mera skäl, som dessa öfverläkareplatser äro fixt förenade med dessa professorer. Någon reducering af dessa professorers löner, på den grund att de erhålla en ringa aflöning som öfverläkare, blef, och detta med rätta, ej gjord.

Nu är förhållandet, att öfverläkareplatsen å sjukhuset S:t Görän ej är fixt förenad med professuren i syfilidologi; dessa tjänster kunna dock med tillåtelse af Stockholms stads hälsovårdsnämnd få förenas; denna förening är således af villkorlig natur.

1888 beslöto Stockholms stadsfullmäktige att tillåta klinisk undervisning vid sjukhuset S:t Görän, men »blott tills vidare och intill dess stadsfullmäktige annorlunda besluta», att härför en afdelning för män och en

för kvinnor, hvardera med högst 40 sängar, skulle upplätas, samt att hälsovårdsnämnden, såvida den anser särskilda hinder ej möta, skulle till öfverläkare antaga e. o. professorn i syfilidologi.

Att hälsovårdsnämnden ej uppfattade föreningen af öfverläkareplatsen och professuren i syfilidologi som fixt bestämd, framgår tydligt däraf, att hälsovårdsnämnden i november 1888 förordnade dåvarande e. o. professorn E. Ödmansson till öfverläkare, men blott för en tid af 6 år; 1894 då detta förordnande utgick, förordnades han ytterligare till öfverläkare, men blott för 1 år; likaså skedde 1895. I början af september 1896 erhöll prof. Ödmansson afsked från professuren och jag blef i slutet af samma månad utnämnd till e. o. professor i syfilidologi. Jag blef af hälsovårdsnämnden förordnad som öfverläkare å sjukhuset S:t Göran under 1 år från d. 1 oktober 1896; detta förordnande förnyades 1897 från den 1 oktober, men d. 28 december s. å. blef jag förordnad som öfverläkare tills vidare — således har professorn ej fått fix anställning vid sjukhuset.

Annu tydligare framgår detta af de »ordningsregler för kliniken vid sjukhuset S:t Göran», hvilka hälsovårdsnämnden stadfästade d. 5 april 1889. I § 2 stadgas nämligen: »Läkarevården vid den kliniska afdelningen bestrides af e. o. professorn i syfilidologi vid karolinska institutet utan särskildt arvode, därest han icke tillika är af hälsovårdsnämnden antagen eller förordnad till öfverläkare vid sjukhuset, i hvilket fall han åtnjuter de i sjukhusets stat uppförda förmåner». — Jag vill påpeka, att jag som öfverläkare vid sjukhuset S:t Göran åtnjuter i lön 3,000 kr., under det att öfverläkaren i stadens öfriga sjukhus hafva minst 4,500 kronor i lön. —

Att ej heller Kungl. Maj:t ansett föreningen af dessa nämnda båda tjänster vara af fix natur, synes mig tydligen framgå däraf, att Kungl. Maj:t ej stadgat, att professorn i syfilidologi *skall* vara öfverläkare vid sjukhuset, utan blott kunnat stadga, att han *bör* vara öfverläkare, hvilket väl ej kan betyda annat, än att läraren i syfilidologi ej har rätt att neka att mottaga förordnande som öfverläkare vid sjukhuset S:t Göran eller att bestrida läkarevården å den s. k. kliniska afdelningen — staden må lämna en obetydlig eller ingen ersättning alls härför.

Nu skulle det kunna hända, att mitt förordnande som öfverläkare upphörde eller att en kommande professor i syfilidologi ej blefve förordnad som öfverläkare, utan blott finge bestrida läkarevården å den s. k. kliniska afdelningen, och detta utan särskildt arvode. När förhållandena äro sådana, att detta kan ske, synes det mig omöjligt, att detta slags

förening mellan professur i syfilidologi och en öfverläkareplats vid sjukhuset S:t Görän, där professorn kan blifva skyldig att tjänstgöra och bestrida läkarevården utan ett öres ersättning, skulle kunnat framhållas som motiv för att professorn i syfilidologi skulle erhålla 2,600 kronors mindre aflöning än öfriga professorer, d. v. s. hvad mig beträffar, att jag skall få en löneförsämring å 500 kronor i stället för en löneförbättring — samtidigt med att betydligt ökad arbete pålagts.

Af ofvanstående torde ock framgå, att den öfverläkareplats jag innehar vid sjukhuset S:t Görän är att räkna till de tjänster, hvilka professor ej får innehafva utan att begära särskildt tillstånd af Kungl. Maj:t. Denna öfverläkareplats synes mig vara likställd med öfverläkareplatsen vid allmänna barnhuset, hvilken professorn i pediatrik nu innehar. A barnhuset liksom å sjukhuset S:t Görän har medgifvits, att klinisk undervisning må meddelas liksom att medicine kandidater där få tjänstgöra som assistenter. Trots att professorn i pediatrik lämnar undervisning å barnhuset åt karolinska institutets lärjungar, har han dock måst anhålla hos Kungl. Maj:t om tillstånd att bibehålla sin plats som öfverläkare därstädes, hvilket ock Kungl. Maj:t medgifvit.

Jag kan ej finna annat, än att professorn i syfilidologi i detta afseende är likställd med professorn i pediatrik; och jag har därför ansett det vara min skyldighet att hos Kungl. Maj:t anhålla att få bibehålla min öfverläkareplats å sjukhuset, S:t Görän, och får jag, då jag ej här vill framhålla de egendomliga aflöningsförhållandena för professorn i syfilidologi, som det viktigaste skälet för denna min anhållan framhålla den stora fördelen för undervisningen, som ligger däri, att läraren i syfilidologi har verkligt förordnande att som öfverläkare vid sjukhuset få sköta en stor sjukhusafdelning i stället för att blott få tillstånd att bestrida läkarevården vid den lilla kliniska afdelningen, och detta kanske blott under den tid undervisningen varar.

Vid sjukhuset S:t Görän förordnas en af öfverläkarne till direktör vid sjukhuset, dock blott för ett år i sänder med ett arfvode af 1,000 kronor. Denna plats är ej alls bunden vid professorsplatsen, hvilket framgår däraf, att jag från sept. 1896 till jan. 1898 visserligen var e. o. professor i syfilidologi, men ej samtidigt direktör vid sjukhuset. Sedan 1898 har jag för ett år i sänder af hälsovårdsnämnden blifvit förordnad till direktör; ej heller denna direktörsbefattning har professorn i syfilidologi rättighet att behålla utan tillstånd af Kungl. Maj:t. Fastän jag ej ännu vet, huruvida hälsovårdsnämnden för kommande år vill för-

ordna mig till direktör eller ej, får jag dock, om så skulle ske, nu anhålla, att Kungl. Maj:t ville medgifva mig rätt att mottaga förordnandet, och får jag som skäl härför framhålla den ökade möjligheten för mig att vid sjukhuset bevaka undervisningens intressen, ifall jag är direktör vid detsamma.

Stockholm den 29 november 1908.

Edvard Wilhelm Welander.

Å denna skrifvelse lemnades följande svar:

Vår ynnest o. s. v. Med anledning af en utaf e. o. professorn i syfilidologi vid karolinska medico kirurgiska institutet Edvard Wilhelm Welander gjord underdånig ansökning, öfver hvilken Ni, efter hörande af nämnda instituts lärarekollegium den 12 dec. 1908 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, hafva Vi funnit godt medgifva, att Welander må med sin professorstjänst vid karolinska institutet enligt den för detsamma från och med år 1909 gällande nya lönestaten förena befattningarne såsom öfverläkare och direktör vid sjukhuset S:t Göran. Detta meddela Vi Eder för kännedom och vederbörandes underrättande.

Stockholms slott den 23 december 1908.

GUSTAF.

Hugo Hammar skjöld.

Af nu sist meddelade tvenne skrivelser framgår otvetydigt, att professuren i syfilidologi vid karolinska institutet *icke* är med öfverläkareplats vid sjukhuset S:t Göran fixt förenad; detta beror på Stockholms stads hälsovårdsnämnds godtfinnande och endast är tillfälligt. Till följd häraf kan inträffa, att en sådan förening *icke* äger rum, i hvilket fall professuren i syfilidologi går miste om de med nämnda öfverläkarebefattning förenade löneförmåner och sålunda kommer att få en löneinkomst, som med 2,600 kronor understiger professorernas vid karolinska institutet, med hvilka han i alla öfriga hänseenden är jämnställd. Vid bestämmandet af professurens i syfilidologi vid karolinska institutet lön på ny stat har sålunda ett ofrivilligt förbiseende ägt rum vid 1908 års riksdag, och för att rätta detsamma, våga vi vördsamt hemställa

det täcktes Riksdagen besluta, att för professuren i syfilidologi vid karolinska institutet aflöningen skall utgöra 7,500 kronor, däraf 5,000 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspengar, hvarjämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, hvarjämte innehafvaren af nämnda befattning skall äga rätt till enahanda pension som öfriga professorer, och skall denna aflöning utgå från och med år 1909.

Stockholm den 26 januari 1909.

Curt Wallis.

Knut Kjellberg.
